

Concluzii

Ideile despre o organizare a lexicului pe principii lingvistice apar ca urmare a distincțiilor făcute în filozofie, culminând cu Hegel, care au permis afirmarea unei realități lingvistice specifice, moment marcat prin apariția în 1836 a cunoscutei opere a lui Humboldt. Aici apare viziunea limbii ca realitate structurată după principii proprii la toate nivelurile sale, iar primele încercări de teoretizare a existenței unor structuri la nivelul lexicului unei limbi se leagă în mod direct de opera lui Humboldt.

Înainte de lucrarea lui Trier, devenită reper în domeniu, apar doar analize ale lexicului bazate pe conținutul semantic, începând cu aceea a lui K.W.L. Heyse, precum și observații legate de o structurare pe baza acestui conținut, primul care vorbește explicit în acest sens fiind Richard Moritz Meyer, prin modul în care acesta înțelege semasiologia. Până la Trier s-au făcut numai observații cu caracter general, ivite în cadrul unor preocupări cu caracter mai larg asupra limbii. La fel este și în cazul lui Saussure, însă, ca și în alte domenii ale lingvisticii, principiile de bază și instrumentarul teoretic al teoriei câmpului lexical se găsesc în opera lingvistului genevez.

Analiza evoluției teoriei câmpului lexical de la primele încercări până la teoria structurală elaborată de Coseriu și a problematicii legate de baza raporturilor care-l formează – semnificatul – are ca rezultat obținerea unei perspective complete a acestei teorii și a diferitelor percepții asupra organizării lexicului, începând cu ideile de ordin general ale lui Humboldt și cu primele teoretizări asupra posibilității de a descoperi o structură a lexicului. Diferitele perspective, precum și caracterul neunitar al multora dintre ele, delimitarea imprecisă a domeniului de studiu, utilizarea unui instrumentar neadecvat obiectului supus cercetării, toate acestea au condus la teorii diverse. Urmărirea acestei evoluții până la modelul coșerian are avantajul percepției clare a obiectului de studiu și al evitării falselor probleme deja abordate în studiile dedicate acestui domeniu. Efectul unui asemenea rezultat la nivel teoretic presupune ca prezentarea concretă a unui câmp să nu se

limiteze la stadiul încercărilor primilor teoreticieni din domeniu, ci să fie o prezentare a câmpurilor prin opozițiile existente, care pot fi detectabile prin reprezentarea semantică a termenilor. Simpla redare a sensurilor din diferitele „limbi” ale unei limbi istorice (Coseriu) și prezentarea etimologiei lor sunt mijloacele tradiționale ale lexicografiei, care reprezintă doar punctul de pornire pentru o astfel de analiză.

Lucrările dedicate teoriei câmpurilor lexicale fie nu diferențiază între perspectiva numită aici Trier-Weisgerber și perspectiva coșeriană, fie se limitează la teoria coșeriană, fără a analiza raportul în care aceasta se află cu perspectiva Trier-Weisgerber. De aici apar și discuțiile în ceea ce privește sintagma terminologică „câmp lexical”. Astfel de lucrări sunt dedicate descrierii cât mai amănunțite a termenilor care intră în câmpul onomasiologic supus cercetării (atât prin teorie, cât și prin practică), dar fără a releva organizarea lexicului structurat prin opoziții imediate. În principiu, ele rămân niște lucrări de lexicografie tradițională, adică niște dicționare detaliate ale unei anumite terminologii, care sunt prefațate de o prezentare în mare măsură aproximativă a teoriei câmpului lexical. Lipsa unei înțelegeri adecvate a problematicii din acest domeniu face ca rezultatele aplicațiilor practice să fie mai mult o reluare a informației din diferite dicționare și lucrări în care apar diverse indicații suplimentare, la care, în multe cazuri, se adaugă sensuri la diferiți autori, fapt cu totul surprinzător, dacă se are în vedere că stabilirea structurii unui câmp lexical este o întreprindere total independentă de variația de sens a cuvintelor (lexemelor). Probabil că această tendință a fost favorizată de o interpretare greșită a faptului că Trier s-a folosit de opera unui autor pentru valoarea termenilor unui câmp onomasiologic într-o anumită perioadă istorică. Trier a avut motive pe deplin întemeiate pentru a-și axa cercetarea pe evoluția termenilor unui câmp onomasiologic, preocuparea sa principală fiind demonstrarea existenței raporturilor dintre aceștia. El chiar afirmă în mod explicit că analiza unui câmp lexical înseamnă cercetarea în diacronie a unui câmp onomasiologic. O analiză într-un anumit cadru istoric (și cultural) a unui câmp onomasiologic poate fi o opțiune pentru un lingvist, însă acest lucru nu are decât o legătură foarte vagă cu ceea ce a întreprins Trier și este complet în afara a ceea ce înseamnă câmp

lexical în urma definiții foarte clare și coerente a acestui domeniu, în principiu, prin studiile lui Coseriu. În lucrarea de față sunt prezentate toate detaliile teoretice necesare unei bune percepții a conceptului de ‘câmp lexical’ și se oferă premisele și exemplificarea pentru o aplicație practică adecvată, precum și modelul pentru utilizarea rezultatelor obținute în domeniul lexicografiei (în partea a treia), rezultate care pot fi transferate și în manualele pentru învățarea unei limbi străine și care pot fi utilizate și în traduceri automate.

Înțelegerea faptului că teoria lui Coseriu este o dezvoltare și o reșezare a rezultatelor vechii teorii printr-o distingere clară a diferitelor structuri lexematice ar trebui să elimine posibilitatea confuziei între perspectiva tradițională și cea modernă. Totuși, pentru o indicare exactă a direcției coșerieni, utilizarea sintagmei terminologice „c â m p l e x e m a t i c” ar avea avantajul unei dezambiguizări în planul istoric al acestui concept și ar corespunde și formal domeniului din care face parte, lexematica. Conform observațiilor făcute asupra tipologiei, câmpurile lexicale veritabile sunt doar cele unidimensionale și cele care reflectă combinații ale câmpurilor unidimensionale. Ilustrarea modului în care analiza terminologiei populare a formelor de relief pozitiv a putut fi transferată într-o prezentare lexicografică s-a limitat numai la câmpurile unidimensionale sau combinații ale acestora.